

7-10 YAŞ ÇOCUKLARDA SORUMLULUK BİLİNCİ

Sorumluluk kısaca, erken çocukluk dönemlerinden başlayarak çocuğun yaşına, cinsiyetine ve gelişim düzeyine uygun olarak görevlerini yerine getirmesidir. Sorumluluk sahibi olmak, anne ya da baba istiyor diye okulda başarılı olmak, kendi istemese de zorlandığı için karşı tarafın isteklerini yapmak değildir.

"SORUMLULUK, KİŞİNİN, BAŞKALARI İÇİN DEĞİL, KENDİSİ İÇİN BİR ŞEYLER YAPMASIDIR."

SORUMLULUK DUYGUSUNUN GELİŞİMİ

Sorumluluğu öğrenmek de tıpkı diğer becerileri öğrenmek gibidir. Bu öğrenmek büyük ölçüde ona sağlanan fırsatlara ve ebeveyn yaklaşımına bağlıdır. Aile tutumları içinde destekleyici yaklaşım, çocuğun sınırlar içinde karar vermesine ve bu kararların sorumluluğunu taşımasına olanak tanır. Bu yöntem, sorumluluk almayı içeren bir yaklaşımdır.

"DESTEKLEYİCİ YAKLAŞIMI BENİMSEYEN ANNE-BABALAR ÇOCUKLARIYLA SAĞLIKLI BİR İLETİŞİM KURAR VE SORUMLULUK BİLİNCİ GELİŞMİŞ BİREYLER YETİŞTİRİRLER."

HER İHTİYACI ANNE- BABA TARAFINDAN KARŞILANAN ÇOCUKLAR

Her ihtiyacı anne-baba tarafından karşılanan, devamlı neyi nerede ve nasıl yapacağı kendisine hatırlatılan, yanlış yaptığında azarlanan ve kınanan çocukların kişiliklerinde tam olarak olgunlaşma görülmeyebilir. Bu tutumla yetiştirilen çocuklar kendilerine güvenlerini kaybedip sorunlarla başa çıkabilmede zorluklar yaşayabilirler. Böyle çocuklarda okul korkusu yaşanabilir ve okula uyum sağlamada zorluk çekilebilir. Duygularını, tepkilerini rahatça ifade etmesine, gerektiğinde 'hayır' demesine izin verilmeyen çocuklarda bağımsız bir kişilik gelişmediği için sorumluluk duygusu da kazanmakta zorlanırlar.

SOSYAL SORUMLULUK KAZANDIRMAK İÇİN ATILACAK ÖNEMLİ ADIMLAR:

- Anne-baba olarak küçük yaştan itibaren ilk önce çocuğun kendi ile ilgili sorumlulukları (üstünü giymek, oyuncaklarını toplamak vb.) öğrenmesini desteklemek,
- Ev ile ilgili sorumlulukların (Pazar sabah kahvaltısına yardım etmek, masayı kurmak vb.) paylaşımını beklemek,
- Sosyal sorumluluk konusunda model olmak (ağaç dikmek, ihtiyacı olanlara yardım etmek, çöpleri yere atmamak vb.) sorumluluk bilinci kazandırmak için atılacak önemli adımlardır.

6-7 YAŞ ÇOCUKLARININ ALABİLECEKLERİ SORUMLULUKLAR

- Havaya, özel olay ve günlere göre giyeceklerini seçmek,
- Çiçekleri sulamak,
- Basit yiyecekleri (tost, yumurta, sosis vb.) bir büyüğün desteği ile pişirmek,
- Balkon, kapının önünü temizlemek, çiçekleri sulamak vb.
- Kim olduğunu sorarak sokak kapısını açmak,
- Evdeki hayvanları beslemek, temizlik ve bakımlarını sağlamak,
- Alışveriş malzemelerini arabadan eve taşımak, yerlerine yerleştirmek,
- Sabahları çalar saatle kendi başına kalkmak,
- Harçlıklarını kendi kendine idare etmek,
- Ödevlerini yapmak,
- Televizyon izleme saatine uymak,
- Kendi odasını, yatağını toplamak,

- Kendi ayakkabılarını bağlamak ve kendi ayakkabılarının temizliğini yapmak,
- Sofrayı kurmak-kaldırmak, sebzeleri yıkamak,
- Kirli giysilerini çamaşır sepetine koymak, çamaşır asılırken ya da makine boşaltılırken yardımcı olmak,
- Yanlışlıkla döktüklerini toplamak,
- İstenen bir objeyi ya da eşyayı büyüklerine getirmek,
- Kardeşi ile ilgili konularda yardımcı olmak,
- Kendine ait çanta vb. eşyaları taşımak,
- Evden çıkarken muslukları ve ışıkları kontrol etmek, açıksa kapatmak

8-9 YAŞ ÇOCUKLARININ ALABİLECEKLERİ SORUMLULUKLAR

- Masa düzenini tam olarak hazırlamak,
- Yardım almadan banyo yapabilmek,
- Çekmece ve dolaplarını temiz ve düzenli tutmak,
- Kimse söylemeden okul giysilerini değiştirmek,
- Kimse söylemeden derslerini düzenli olarak yapmak,
- Basit bazı yemek tariflerini okuyup yemek yapımında yardımcı olmak,
- Kardeşleri varsa onlarla ilgilenmek (yemek yemesine, giyinmesine yardım etmek vb.),
- Telefonda iletilen mesajlarını alıp not etmek, okuldan anne—babasına gelen mesajları iletebilmek

10 YAŞ ÇOCUKLARININ ALABİLECEKLERİ SORUMLULUKLAR

- Kendi yatak çarşaflarını değiştirmek,
- Çamaşır makinesini çalıştırmak,

- Yardım almadan bulaşık makinesini yerleştirmek ve çalıştırmak,
- Kendi başına listelenmiş malzemeleri bakkal, çarşıdan almak,
- Kendi randevularını (dişçi, antrenman gibi) takip etmek,
- Doğum günü ya da özel günleri planlamak,
- Basit yaralanmalarla başa çıkmak,
- Kimse söylemeden belirli görevleri yerine getirmek,
- Para biriktirip uzun vadede almak istediklerini planlamak

SORUMLULUK KAZANDIRMADA ANNE BABAYA DÜŞEN GÖREVLER

- Bilgilendirme: Çocuğun davranışında istenen değişimin gerçekleşebilmesi için önce, çocuğun bu değişim hakkında nedenleriyle birlikte bilgilendirilmesi gerekir.
- Takip: Bilgilendirmeden sonra, çocuğun söz konusu davranışı gösterebilmesi için ona bir süre tanınması gerekir.
- Geri bildirim: Eğer istenen sorumlu davranışın sayısında artış varsa uygun pekiştireçlerle motive edilmeli, eğer beklenen sorumlu davranışın ortaya çıkmasında sıkıntılar varsa, bu sıkıntılar ve olası nedenlerinin çocukla paylaşılması gerekir.
- Hatırlatma: İstenen davranış eğer gerçekleşmiyorsa yeniden hatırlatma sürecine gidilmelidir.
- Çocuğunuz sizinle işbirliği yapsa da yapmasa da koşulsuz sevgi, onay, ona değer verdiğinizi ve onu kabul ettiğinizi gösterin.
- Çocuğunuzun kendi davranışlarının sorumluluğunu almasını ve iyi gitmeyen davranışlarını değiştirmesini, kendi basına düşünmesini, kendi sorununu çözmesine fırsat verin.
- Çocuğunuzun yaşına ve bulunduğu gelişim dönemine uygun sorumlulukve görevler verin.

" ÇOCUĞUNUZUN SİZE BAĞIMLI OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORSANIZ KORUYUCU TUTUMUNUZU DEĞİŞTİRİN. SÜREKLİ SORUMSUZ DAVRANAN ÇOCUKLAR ANNE BABALARI TARAFINDAN SORUMLU DAVRANMALARINA İZİN VERİLMEYEN ÇOCUKLARDIR."

- Ev ile ilgili sorumlulukları çocuklarınız arasında paylaştırırken adil olun.
- Eğer işin nasıl yapılabileceğini bilmiyorsa ona işin nasıl yapılacağını gösterin.
- Çocuğunuzun hata yapmasının öğrenmenin gerekli şartı olduğunu unutmayın ve suçluluk duygusuna kapılmasına fırsat vermeden ona hata yapabilme olanağı tanıyınız.
- Çocuğunuzun gelişim düzeyine uygun yönergeler vererek, kendisinden ne beklediğinizi çocuğunuza açık bir dille anlatınız.
- Çocuğunuzun yaptığı yanlış seçimlerin (hayatını tehlikeye atmadıkça) sonuçlarını yaşamasına izin verin ki onlardan bazı dersler çıkarabilsin.
- Çocuğunuza uygun model oluşturun. Çünkü çocuğunuza sorumluluk kazandırmak istediğiniz halde sizin kendi sorumluluklarınızı yerine getirmemeniz onu olumsuz etkileyecektir.
- Çocuğunuz sorumluluklarını yerine getirdiği zaman işini bitirdiğinde onu manevi yönden destekleyerek (aferin, çok güzel oldu, teşekkür ederim gibi) güven duygusunun ve sorumluluk bilincinin gelişmesini sağlayın.

"ÖDÜL VE YAPTIRIMIN, MUTLAKA BİR AMAÇA YÖNELİK OLMASI GEREKİR. DOLAYISIYLA NEDENSİZ ÖDÜL VEYA YAPTIRIM VERİLEMEZ. AYRICA ÇOCUK, HANGİ DAVRANIŞLARININ NEDEN VE NASIL ÖDÜLLENDİRİLECEĞİ VEYA MAHRUM EDİLECEĞİ KONUSUNDA YETERLİ ÖN BİLGİLERE SAHİP OLMALIDIR. BU DURUM, ÖDÜL VE YAPTIRIMIN AMAÇLI OLMASININ YANI SIRA ANLAMLI OLMASINI DA GEREKTİRMEKTEDİR."

- Uygulayamayacağınız bir yaptırımı hiçbir zaman bir korku ve baskı aracı olarak kullanmayınız. Uygun sözcükler kullanılarak uyarılar zaman zaman gereklidir, ancak söylenen şeyde tutarlı olunmalıdır.

"TUTARLI OLMAK"

- Çocuğun sevgileri son derece güçlü olduğundan, asılsız ve abartılı övgüleri çabuk anlarlar. Övgü ve beğenilerinizin içten gelen duygularla söyleyiniz.
- Çocuk eğitiminde takdir ve teşvik ödülünden daha önemli olduğundan, zamanla ödülün etkisi kaybolur. Ödül başlangıçta ve ölçülü olarak kullanılmalı, davranışın devamında artık yerine takdir, olumlu duygular ve teşvike bırakmalıdır.

*"ÇOCUKLARIMIZA ÖĞÜT VERMEK YERİNE DAVRANIŞLARIMIZLA ÖRNEK OLMALIYIZ.
ÇOCUKLAR DUYDUKLARINI DEĞİL, GÖRDÜKLERİNİ ÖĞRENİRLER VE UYGULARLAR."*

- Çocuğun secim yapmasına saygı duyarak izin verin.
- Akranlarıyla iyi geçinme, dost kazanma ve dostlarına faydalı olma yönünde çocuğunuza iyi tavsiyeler verin. İnsanın arkadaşına karşı olan sorumlulukları anlatın. Uygulamasını sağlayın. Arkadaşlarıyla oynarken ise aralarına girmeyin, izlemiyormuş gibi yapın. Yanlışları varsa daha sonra düzeltmeye çalışın.
- Çocuğunuza cinsiyet ayrımı yapmadan "şu erkek işidir, şu kız işidir" gibi şeyler öğretmeyin. Ev işlerini yapmada ikisini de aynı şekilde görevlendirin.
- Çocuğunuzla alışverişe çıkın. Alışveriş ederken esas gerekli ihtiyaçlarınızı almanız gerektiğini söyleyin ve öyle davranın.

"ÇOCUĞUNUZDAN HIÇBİR ZAMAN SİZİN KADAR SORUMLU OLMASINI BEKLEMİYİN"

Çocuklarımızın öğrenmelerini istediğimiz prensipleri daha onlar küçük yaşlardayken, küçük mesajlar halinde verebilir ve onlara uygun model olabiliriz. Bundan sonra ne yapabileceğinin yanıtını çocuğumuza verdirmeliyiz. Biz ona ne yapması gerektiğini söylediğimizde, sorumluluğu biz üstlenmiş oluyoruz. Anne-baba olarak esas göreviniz, yanlışlarını çocukların kendilerine fark ettirmek ve doğru davranışı kendilerinin bulmalarına yardımcı olmaktır. Ancak bu şekilde, karar, düşünce ve davranış kendilerinin olur. Böylece yanlışlarını düzeltip doğru davranmak isterler.

KAYNAK: www.gokyuzu.com.tr